

Dromen (*De Reformatie*, nr. 18 – 1 juni 2012, jaargang 87, pag. 408-409)

Droomt iedereen? Ja, iedereen droomt. Maar de meeste dromen zijn bij het wakker worden alweer vergeten. Of anders snel daarna. Hetzelfde geldt voor idealen en verwachtingen. Idealen spelen in het dagelijks leven een grote rol. Toch zijn we ons, net als bij dromen, daarvan meestal niet bewust. In relaties bijvoorbeeld worden verwachtingen vaak niet uitgesproken.

Voordat mensen een relatie beginnen hebben beide partners vaak al een behoorlijk ingevuld beeld van hoe het samenleven er later uit zal zien. Het kan dan gaan om relatief onschuldige dingen. Bij ons thuis zijn er bij voorbeeld hooggespannen verwachtingen over de invulling van Sinterklaasavond. Een erfenis uit de familietradities van het gezin waarin mijn vrouw is grootgebracht. Maar het gaat evengoed over hele belangrijke zaken zoals de geloofsopvoeding van kinderen. Tenminste, als je die van God mag krijgen. Want ook dat weet je niet van te voren - over verwachtingen gesproken.

Ideale kerk

Idealen zijn ook belangrijk als het gaat om de vraag wat mensen van de kerk verwachten. Op een congres over kringen in de kerk dat onlangs in Amersfoort werd georganiseerd wees een van de sprekers op de veelheid aan namen die in kerkenland circuleren voor kleine groepen. Ze zijn stuk voor stuk veelzeggend: mini (of kleine-) wijk, huiskamerkring, tafelkring, cel, bijbelstudiegroep, groei- of zorggroep.

Sommigen dromen over hoe hun kerk eruit zou kunnen zien in de toekomst. Anderen dromen van de kerk zoals het vroeger was, waarbij vroeger wordt ingevuld door concrete woorden, liturgische gewoonten en afspraken van toen. De één wil alles laagdrempelig en begrijpelijk voor iedereen, de ander legt de lat graag hoog. Sommigen verlangen naar de intimiteit van kleine groepen terwijl anderen houden van conferenties en massale vieringen met veel zang en muziek. Een beetje zwart-wit natuurlijk, maar toch. De verwachtingen verschillen nogal.

Iedereen heeft zijn of haar eigen idealen over de kerk. En die idealen botsen met verwachtingen van anderen in hetzelfde huisgezin. Dat is een serieus probleem. Er hangt soms zoveel van verwachtingen af dat mensen afhaken wanneer anderen hun idealen niet delen. Het is een bekend gegeven: des te hoger de verwachting, des te groter de teleurstelling wanneer het ideaal niet bereikt wordt.

Eerste Pinksterdag

Wat mag je eigenlijk op grond van de Bijbel verwachten van de kerk? Die vraag kwam bij me op bij het lezen van het bekende bijbelgedeelte over de gebeurtenissen op eerste Pinksterdag (Handelingen 2). Wat daar gebeurde overtrof waarschijnlijk zelfs de stoutste verwachtingen van de leerlingen van Jezus. 3000 mensen erbij, en dat op één dag!

Daar kwam nog bij dat al die mensen een (h)echte gemeenschap vormden die bovendien dagelijks werd uitgebreid met anderen die gered wilden worden. Hóe die gemeenschap er precies uitzag weten we niet. Wel lezen we dat de eerste gelovigen niet moeilijk deden over bezit, elkaar opzochten in het groot – in de tempel – en in het klein: ze braken het brood bij elkaar thuis en gebruikten hun maaltijden in een geest van eenvoud en vol vreugde. (Handelingen 2: 43-47).

Teleurstelling

Een oppervlakkige lezing van Handelingen 2 kan makkelijk leiden tot teleurstelling. De gebeurtenissen op die eerste Pinksterdag versterken dan de toch al zo hooggespannen verwachtingen die mensen hebben over de kerk. Een vergelijking tussen toen en nu valt zomaar uit in het nadeel van de concrete situatie van het gemeenschapsleven hier en nu. Die situatie is waarschijnlijk niet zo rooskleurig om verschillende redenen: er treden misschien niet of nauwelijks mensen toe, van gemeenschap is soms weinig te merken en de vreugde is ver te zoeken. Eenvoud trouwens ook, als je bedenkt aan hoeveel eisen een gemiddelde kerkdienst moet voldoen of hoe mensen zich inspannen om hun kerk aantrekkelijk te maken. Conclusie: Er gaapt een enorm gat tussen ideaal en werkelijkheid.

Maar wat ís in Handelingen 2 eigenlijk het ideaal? Een tweede lezing bracht mij bij het slot van Petrus' pinksterpreek. De hoorders zijn diep getroffen en vragen Petrus en de andere apostelen: 'Wat moeten we doen, broeders?' Petrus antwoordt dan dat de mensen zich moeten bekeren. Daarop aanvaardden sommigen (niet iedereen!) de woorden van Petrus en laten zich dopen. Pas dán lees je in Handelingen 2 van groei, gemeenschap, eenvoud en vreugde.

Het ideaal hier is volgens mij vooral dat mensen Gods Woord aanvaardden en zich dááaraan overgaven: aan die moeilijke en tegelijk hoopvolle boodschap: 'Jezus, die u gekruisigd hebt, (is) door God tot Heer en messias (...) aangesteld.' (Handelingen 2 vers 36)

Offers

Menselijke idealen schieten altijd tekort. 3000 mensen erbij in één dag! Dat bedenkt niemand. Je kunt als kerk nooit missionair genoeg zijn. Je kunt nooit vaak genoeg bij elkaar komen, in kleine óf in grote groepen. Je kunt de lat geweldig hoog leggen maar als je het van de verkeerde dingen verwacht ligt teleurstelling en mislukking op de loer.

Het gaat helemaal niet over de vraag hoeveel mensen met hun idealen voor de kerk over hebben en bereid zijn om te doen. Natuurlijk, de één is soms wel erg snel tevreden. Maar ook als je veel voor de kerk over hebt kan het nog jónw ideaal zijn. Ook voor het gouden kalf werden grote offers gebracht.

Lucas is in zijn beschrijving van de gebeurtenissen in Handelingen 2 helemaal niet geïnteresseerd in de organisatorische kant van het verhaal. Het gaat om bekering, dat is het punt. Alles dat daarna gebeurt is het gevolg van de gelovige overgave van mensen aan de boodschap van één preek!

God heeft een heel eigen werkwijze: mensen oproepen tot overgave en bekering. Gebeurt dat, dan levert dat onverwacht – en onverdacht – veel resultaat op. Wat er gebeurt op die eerste Pinksterdag dient zich niet aan als gevolg van de inspanning of het ideaal van mensen. Ook niet dat van Petrus. Het is alleen het gevolg van de gelovige overgave aan Gods beloften.

Gods ideaal

Echte gemeenschap ontstaat niet als we onze kerken op een bepaalde manier organiseren of onze persoonlijke verwachtingen opdringen aan anderen. Het gebeurt wel waar mensen beginnen te luisteren naar Gods Woord en daar echt iets van verwachten. Dat Woord overstijgt al onze armzalige gedachten over kerk-zijn en gemeenschapsvorming in de kerk.

Maar de mensen die Jezus aan het kruis sloegen hadden daar niks mee. Niets met Gods vleesgeworden Woord. Niets met Gods ideaal in Jezus Christus: dat mensen zich laten verzoenen met hun Maker. Hun reactie was: 'Kruisig Hem!' Het schokkende is eigenlijk dat de mensen die naar Petrus' pinksterpreek luisterden, net als wij, Jezus niet zelf en met eigen handen aan het kruis geslagen hadden. Toch waren zij volgens Petrus juist daaraan schuldig. Hoe? Door onverschillig te blijven tegenover de gebeurtenissen met Jezus op Golgota en verder.

Geloof

Hooggespannen en onuitgesproken verwachtingen zetten de boel makkelijk op scherp, ook in de kerk. Maar de oplossing is misschien tegelijk makkelijker én moeilijker dan gedacht. De enige vraag die er echt toe doet is deze: geloof ik écht wat God belooft? Raakt dat me, of niet?